

เศรษฐศาสตร์การเมืองของการป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อ

Political Economy of Non-communicable Disease Prevention and Control

โรคไม่ติดต่อ หรือ NCDs (non-communicable diseases) เป็นคำที่ใช้เรียกกลุ่มโรคที่ไม่ได้มีสาเหตุมาจากเชื้อโรค (non-infectious diseases) หรือไม่สามารถติดต่อกันได้ ทั้งนี้ โรคที่นำมารวมกันเป็น NCDs มีลักษณะของสาเหตุต่างๆ ร่วมกันคือ อาหารทำลายสุขภาพ การสูบบุหรี่ ดื่มสุรา และออกกำลังกายน้อย เป็นปัจจัยเสี่ยงเดี่ยวหรือมากกว่าหนึ่งอย่างผสมรวมกัน การป้องกันและควบคุม NCDs มีมิติที่ยากและซับซ้อน แต่เมื่อใช้มุมมองทางเศรษฐศาสตร์การเมืองของการป้องกันและควบคุม NCDs จะเกิดประเด็นที่น่าสนใจและน่าติดตามมาก

การประชุมรางวัลเจ้าฟ้ามหิดลปี พ.ศ. 2562 (Prince Mahidol Award Conference: PMAC 2019) ตั้งหัวเรื่องการประชุมว่า เศรษฐศาสตร์การเมืองของโรคไม่ติดต่อ การเข้าถึงทางสังคมทั้งมวล (The Political Economy of NCDs A Whole of Society Approach⁽¹⁾) เน้นการเข้าถึงแก่นประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการป้องกันและควบคุม NCDs ด้วยมุมมองทางเศรษฐศาสตร์การเมือง

เศรษฐศาสตร์การเมืองเป็นแขนงวิชาที่มีมานานกว่า 400 ปี เป็นการผสมผสานองค์ความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคมศาสตร์และอื่นๆ เพื่ออธิบายอิทธิพลของการเมืองการปกครองต่อผลลัพธ์ทางเศรษฐศาสตร์⁽²⁾ ดังนั้น ขอบเขตของเศรษฐศาสตร์การเมืองของ NCDs จึงกินความลึกไปถึงองค์ประกอบ

ทางสังคมทั้งมวลที่ทำให้การป้องกันและควบคุม NCDs บรรลุหรือไม่บรรลุผลทางเศรษฐศาสตร์

ขนาดของปัญหา NCDs ที่ประกอบด้วย 4 กลุ่มโรคสำคัญ ได้แก่ โรคหลอดเลือดหัวใจ มะเร็ง เบาหวานและโรคปอดเรื้อรัง ทำให้เกิดการสูญเสียชีวิตทั่วโลกปีละมากกว่า 41 ล้านราย ซึ่งในจำนวนนี้นั้น สัดส่วนมากกว่าร้อยละ 36 เป็นการสูญเสียก่อนวัยอันควร และร้อยละ 85 ของการสูญเสียก่อนวัยอันควรนี้ เกิดกับคนในประเทศรายได้ต่ำและรายได้ปานกลาง⁽³⁾ ส่วนประเทศไทยนั้น ร้อยละ 75 ของการตายมีสาเหตุมาจากโรคภายใน 4 กลุ่มโรค NCDs ดังกล่าว ซึ่งมากกว่าร้อยละ 55 เป็นการสูญเสียก่อนวัยอันควร⁽⁴⁾

เมื่อเทียบกับปัญหาโรคเอดส์ซึ่งพบผู้ป่วยรายแรกในปี พ.ศ. 2524 เมื่อผ่านไป 36 ปี สถานการณ์ในปี พ.ศ. 2560 มีผู้ติดเชื้อ HIV ทั่วโลก 37 ล้านคน เข้าถึงยาต้านไวรัสฯ ได้ 22 ล้านคน ติดเชื้อฯ รายใหม่ปีละ 1.8 ล้านคน เสียชีวิตปีละ 940,000 คน (รวมเสียชีวิตทั่วโลกสะสม 35.4 ล้านคน จากผู้ติดเชื้อฯ ทั้งหมด 77.3 ล้านคน) ประเทศรายได้ต่ำและปานกลางมีงบประมาณสำหรับโรคนี้นี้มากกว่า 2 หมื่นล้านดอลลาร์ต่อปี และร้อยละ 56 มาจากงบประมาณภายในประเทศ เป้าหมายควบคุมโรคนี้นี้ภายในปี พ.ศ. 2563 คือ ร้อยละ 90 ของผู้ติดเชื้อฯ รู้สถานการณ์ติดเชื้อฯ ของตน ร้อยละ 90 ของผู้ติดเชื้อฯ เข้าถึงยาต้านไวรัสฯ ได้ และ

ร้อยละ 90 ตรวจไม่พบเชื้อฯ ประเมินการว่าจะต้องใช้งบประมาณถึง 2.6 หมื่นล้านดอลลาร์⁽⁵⁾ ซึ่งมีความเป็นไปได้สูงที่จะประสบความสำเร็จ

การป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ระดับโลกเป็นตัวอย่างของการใช้เศรษฐศาสตร์การเมืองที่ได้ผลดี ซึ่งการป้องกันและควบคุม NCDs หวังจะเดินรอยตาม เช่น การใช้เวทีระดับสหประชาชาติ ผลักดันคำประกาศทางการเมือง (Political Declaration) จากที่ประชุมระดับผู้นำประเทศ (High Level Meeting) ในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ ถึง 3 ครั้ง (ปี พ.ศ. 2554, 2557 และ 2561)⁽⁶⁾ มีการใช้คำเรียกกลุ่มเป้าหมายของ NCDs ว่า people living with NCDs (PLWNCDS) ในทำนองเดียวกับ people living with HIV/AIDS (PLWHA) หรือเรียกกลุ่มโรคด้วยคำย่อ NCDs ในทำนองเดียวกับคำย่อ AIDS ซึ่งภายหลังในระยะต่อมาไม่นาน คำว่าเอดส์ก็เป็นที่รับรู้กันอย่างแพร่หลายในภาษาไทยว่าหมายถึงโรคอะไร

แนวรบของการป้องกันและควบคุม NCDs ใหญ่กว่า การป้องกันและควบคุมโรคเอดส์มากนัก มาตรการที่องค์การอนามัยโลกแนะนำประเทศรายได้ต่ำและรายได้ปานกลางให้ดำเนินการบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ให้ผลคุ้มค่าเงิน มีตั้งแต่มาตรการในระดับประเทศไปจนถึงในระดับชุมชน เช่น เพิ่มภาษีเพื่อลดอัตราการสูบบุหรี่ การดื่มสุราและการบริโภคอาหารที่ทำลายสุขภาพ การส่งเสริมและสนับสนุนการออกกำลังกาย โดยใช้งบประมาณเพียงปีละ 2 พันล้านบาทในประเทศรายได้ต่ำ และถ้ารวมกับมาตรการระดับบุคคล เช่น การเข้าถึงยาป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจ วัคซีนป้องกันมะเร็งตับและมะเร็งปากมดลูก จะต้องใช้งบประมาณเพิ่มขึ้นเป็น 1.1 หมื่นล้านบาท⁽⁷⁾ จะเห็นได้ว่า งบประมาณที่ต้องใช้นั้นน้อยกว่าการป้องกันโรคเอดส์ อย่างไรก็ตาม ผู้เกี่ยวข้องกับปัจจัยเสี่ยงของ NCDs นั้น มีมากมายและหลากหลายกว่าโรคเอดส์นัก ทั้งธุรกิจอาหาร บุหรี่ สุรา ที่ล้วนมีผลกระทัดในการโฆษณาจูงใจผู้บริโภค

อย่างเด็ดขาด สมรรถุ์มิรบของเศรษฐศาสตร์การเมืองของการป้องกันและควบคุม NCDs จึงน่าเป็นห่วงว่าจะได้รับความสำเร็จตามการคำนวณได้จริงหรือ แม้จะมีกลไกสหประชาชาติที่วางเป้าหมายการป้องกันและควบคุม NCDs ให้ประเทศต่างๆ เดินตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในปี พ.ศ. 2563 (Sustainable Development Goal 2030)

ศุภสิทธิ์ พรธรรณารุณทัย
บรรณาธิการ

References

1. Prince Mahidol Award Conference. 2018 (accessed 2018 December 15). Available from: <http://pmac2019.com/site/conferenceprogram>.
2. Faculty of Humanities and Social Sciences, Athabasca University. What is Political Economy? 2017 (accessed 2018 December 15). Available from: <http://poec.athabasca.ca/what/>.
3. World Health Organization. Time to Deliver. Third UN High-level Meeting on Non-communicable Diseases. (accessed 2018 December 15). Available from: <https://www.who.int/ncds/governance/third-un-meeting/brochure.pdf?ua=1>.
4. Department of Disease Control. The five-year national strategic plan for prevention and control of non-communicable diseases (2017-2021). Nonthaburi: Department of Disease Control; 2017.
5. UNAIDS. Global HIV & AIDS statistics – 2018 fact sheet. 2018 (accessed 2018 December 15). Available from: <http://www.unaids.org/en/resources/fact-sheet>.
6. NCD Alliance. NCD Alliance Analysis of the 2018 Political Declaration on NCDs. 2018 (accessed 2018 December 15). Available from: https://ncdalliance.org/sites/default/files/resource_files/Analysis%20of%20NCDAs%20recommendations%20in%20HLM%20PD_final.pdf.
7. World Health Organization and World Economic Forum. From Burden to “Best Buys”: Reducing the Economic Impact of Non-Communicable Diseases in Low- and Middle-Income Countries. Geneva: World Economic Forum, 2011.